"پێشێلکاری دیموکراسی" لە "پڕۆژەکەی پارتی و یەکێتی دایە" … فەرەیدون_کونجرینی

هاوڵاتیانی و گەلی باشور " ئەوەی پارتی و یەکێتی بیەوێ و لە هەموو وڵاتە دیموکراسییەکان بونی نەبێت و ڕەفتاری دیکتاتۆرەکانە ئەمان کاری پێدەکەن و نادیموکراسی و نادادپەروەری خۆیانی پێوە لکاندوە" بڕوانن بەناوی گەلەوە ڕێگیری دەکەن لە بیروڕای ئازاد، " پڕۆژەیەك لە هەوڵی خستنە یاسایەکی نادیموکراسی" ڕێگیر لە بیروڕای ئازاد کە بەربەستە لەکاری ڕۆژنامەگەری سەربەخۆو سایتە سیاسی و گشتییەکان و تۆڕە کۆمەڵایەتییەکان" پێشنیارکراوە" دەیان پەرلەمانتار واژویانکردوە، لەماوەی داهاتودا دەکەوێتە بواری جێبەجێکردنەوە، یاساکان لە ۲۲ تەوەرپێك هاتوە، لە %٥٠ ی کۆسپە لەبەردەم ئازادی ڕادەربڕیین.
لێرەدا لای خوارەوە تەواوی پڕۆژە جێبەجێنەکراوەکەی" کەبەنیازن لە چەند ڕۆژی داهاتوی کۆبونەوەکانی پەرلەمانی هەرێمی باشوری کوردستان بخرێتە جێبەجێکردنەوە " هەڵبەت ئەم پڕۆژەیە دەخرێتە دەنگدانەوەو بەزۆرینەی دەنگی پارتی و یەکێتی دەخرێتە جێبەجێکردنەوە.

پڕۆژەکە "

*پێشنیازە یاسای ڕێکخستنی میدیای ئەلکترۆنی لە هەرێمی کوردستان – عێراق

بەناوی خودای بەخشەندە و میهرەبان

بەناوی گەلەوە

پەرلەمانی کوردستانی – عێراق

پشت بە حوکمی بڕگەی (١) لە مادەی (56)ی یاسای هەڵبژاردنی پەرلەمانی کوردستان ژمارە (١)ی ساڵی ١٩٩٢ی هەموار کراو و لە سەر پێشنیاری ژمارەی یاسایی ئەندامانی پەرلەمانی کوردستان – عێراق لە دانیشتنی ژمارە (…) ڕۆژی …. بڕیاری دەرچواندنی ئەم یاسایەی دا:

یاسای ڕێکخستنی میدیای ئەلکترۆنی لە هەرێمی کوردستان – عێراق

مادەی (1):

مەبەستی ئەو دەستەواژە و زاراوانەی لەم یاسایەدا هاتووە ماناکانی لە بەرامبەریان نووسراوە:

حکومەت: حکومەتی هەرێمی کوردستان-عێراق
هەرێم: هەرێمی کوردستان-عێراق
سەندیکا: سەندیکای ڕۆژنامەنوسانی کوردستان

میدیای ئەلکترۆنی: هەرچالاکییەکی راگەیاندن کە تێدا بابەت و خزمەتگوزاری میدیایی پەخش یان بڵاوبکرێتەوە کە ناوەرۆکێکی ئەلکترۆنی هەیە، بەرهەم دەهێنرێ یا گۆشەی پێدەدری یا نوێدەکرێتەوە دەستاودەستی پێدەکرێ و لەڕێی تۆڕی زانیاری نێودەوڵەتی "ئینتەرنێت" یا هەر تۆڕێکی تری پەیوەندیکردن پەخش و بڵاودەکرێتەوە.

بڵاوکردنەوەی ئەلکترۆنی: گواستنەوە یان پەخش یان ناردن و یاخود وەرگرتنی چالاکی مێدیایی ئەلکترۆنی و ئەو بابەتانەی کە لە ڕێگەی لاپەڕە و ئەکاونتەکانی تۆڕە کۆمەڵایەتییەکان و گروپەکانی ناو ئامرازەکانی پەیوەندیکردن یان هەر تۆڕێکی دیکەی پەیوەندیکردن بەهۆی بەکارهێنانی ئامێر و جێبەجێکاری (ئاپ APPی ئەلکترۆنی سروشتەکەی هەر جۆرێک بێت یان هەر ئامرازێکی دیکەی تەکنیکی مۆدێرن بەو ئامانجەی لەلایەن خەڵکەوە دەستاودەستی پێ بکرێت.

دۆمینی ئەلکترۆنی: ئەو دۆمینە تۆمارکراوەی لە تۆڕی ئینتەرنێت یان هەر تۆڕێکی دیکەی پەیوەندیکردن کە لە ڕێگەیەوە داخلی پێگەکە دەبیت.

پێگەی میدیای ئەلکترۆنی: لاپەڕە یان بەستەر یان پێگە یان ئەپلیکەیشنی ئەلکترۆنی دەگرێتەوە کە ناوێکی دیاریکراوی هەیە وبەناونیشان (دۆمێنێک)ێکی دیاریکراو دادەمەزرێ و لە ڕێگەی تۆڕی ئینتەرنێتەوە یان هەر تۆڕێکی دیکەوە بەکاردێ.

بابەتی ئەلکترۆنی: هەر بابەتێکی نوسراو یان بیستراو یان بینراوی وەستاو یان جولاو یان تێکەڵەیەک لەوانەی باسکران و لە ڕێگەی ئامرازی ئەلکترۆنییەوە بەرهەم دەهێنرێت و لە تۆڕەکانی ئینتەرنێت یان تۆڕەکانی دیکەوە بڵاوبکرێتەوە.

ڕۆژنامەی ئەلکترۆنی (صحيفة الكترونية): وێبسایت یان ئامرازێکی ئەلکترۆنییە کە لە ڕێگەیەوە ناوەڕۆکێکی ئەلکترۆنی بڵاودەکرێتەوە و خۆی لە هەواڵ و بابەت و وتارو ژانرە ڕۆژنامەنووسییەکانی دیکەدا دەبینێتەوە جا لەکاتێکی دیاریکراودا بێت یان دیارینەکراو.

خزمەتگوزارییەکان یان ریکلامی بازرگانی بەشێوەی ئەلکترۆنی: هەر ناوەڕۆکێک کە بانگەشە بۆ کار و خزمەتگوزاری یان بەرهەم یان کەسانێک بکا لە ڕێگەی تۆڕی ئینتەرنێت یان هەر تۆڕێکی دیکەی ئەلکترۆنییەوە.

خاوەنی (وێبسایت) یان پێگەی ئەلکترۆنی: کەسی سروشتی یان مەعنەوەی یە کە وێبسایتەکە یان ئامرازە ئەلکترۆنییەکە بە ناویەوە

تۆمارکراوە.
سەرنووسەری پێگەی ئەلکترۆنی : کەسێکی سروشتییە کە خاوەنی وێبسایتەکە دیاری دەکات و لەبەرامبەر دامودەزگا کارگێڕیی و دادوەرییەکاندا لە ناوەڕۆکی وێبسایتەکەدا بەرپرسە.

ماددەی (2):
میدیای ئەلکترۆنی بە یەکێک لە پێکهێنەرەکانی سیستمی میدیایی هەرێم دادەنرێت، بەپێی بڕگەکانی ئەم یاسایە هەموو کەسێک ئازادە لە بەکارهێنانی، هیچ سانسۆرێکی پێشوەختە دانارێت بۆ ئەو بابەتانەی لە ڕێگەی میدیای ئەلکترۆنییەوە یان هەر تۆڕێکی دیکەی ئەلکترۆنییەوە پەخش و بڵاودەکرێتەوە.

ماددەی (3):
بۆ دروستکردن یا دامەزراندنی پێگەی ئەلیکترۆنی، پێویستە خاوەنی ئیمتیاز یا دامەزرێنەری وێبسایتەکە ڕاگەیەندراوێک بڵاوبکاتەوە تیایدا ئاماژە بە ئامنجی دامەزراندنی وێبسایتەکە و ناو و نازناو ڕەگەزنامە و شوێنی نیشتەجێبوونی خۆی و سەرنووسەرەکەی و ناو وزمانی نووسینی پێگە ئەلکترۆنییەکە بکات، ڕاگەیەندراوەکە لەسەندیکای ڕۆژنامەنووسان تۆماردەکرێ و بەبەیانی دامەزراندنی پێگە ئەلکترۆنییەکە دادەنرێت.

ماددەی (4):
ئەم یاسایە بەسەر ئەم وێبسایت ومیدیا ئەلکترۆنیانەی خوارەوەدا جێبەجێ دەکرێت:

- خانەکانی بڵاوکردنەوەی ئەلکترۆنی.
- خزمەتگوازرییەکانی بڵاوکردنەوەی هەواڵ و ئاژانسەکانی دەنگوباسی ئەلکترۆنی.
- ڕۆژنامە ئەلکترۆنییەکان.
- وێبسایتەکانی ڕۆژنامە وەرەقی و کەناڵی بینراو و بیستراوەکان و پیگە ئەلکترۆنییەکانی ریکلامی بازرگانی.
- پێگەی ئەلیکترۆنی ڕێکخراو وکۆمپانیا بازرگانییەکان.
- ماڵپەری ئەلکترۆنی دامەزراوە حکومی و فەرمییەکان.
- وێبسایتە کەسییەکان و لاپەڕە و ئەکاونتەکانی تۆڕە کۆمەڵایەتییەکان و گروپەکانی ناو ئامرازەکانی پەیوەندیکردن.

ماددەی (5):

دامودەزگاکانی حکومەت و دەستە گشتییەکان و هەر لایەنێکی دیکەی حکومی و ڕێکخراوەکان و سەندیکا و یەکێتییەکان و کۆمپانیاکان دەتوانن لە ماوەی شەست (60) ڕۆژدا بە پێی ئەم یاسا سەندیکا لە کردنەوەی وێبسایتەکەیان یان دەزگا میدیا ئەلکترۆنییەکەیان ئاگادار بکەنەوە و سەرنووسەرەکەی بناسێنن.

مادەی (6):
خاوەنی ئیمتیاز یا دامەزرێنەری ماڵپەڕی ئەلیکترۆنی پێویستە ئەم مەرجانەی تێدا بێ:

- دەبێ هەڵگری ناسنامەی عێراقی بێت.
- دەبێ سەرچاوەی داراییەکەی دیار بێت.
- تەمەنی لە ٢١ ساڵ کەمتر نەبێ و لەڕووی یاساییەوە ئەهلییەتی تەواوی تێدا بێ.
- نابێ پێشتر لەبەر تاوان و کاری ئابڕوبەر و نەپاراستنی ئەمانەت حوکم درابێ.
- دەبێ ناوی وێبسایتەکە یان ئامرازە میدیاییە ئەلکترۆنییەکەی دیاری بکات و نابێ ناوەکەی هاوشێوەی وێبسایتەکانی دیکە بێت یان لەگەڵ داب و نەریتی گشتیدا نەگونجێ.

مادەی (7):
دەبێ سەرنووسەری ماڵپەڕ ئەم مەرجانەی تێدا بێ:

- دەبێ ناسنامەی عیراقی هەبێ.
- تەمەنی لە ٢١ ساڵ کەمتر نەبێ و ئەهلییەتی تەواوی هەبێ بۆ کاری ڕۆژنامەوانی.
- لانی کەم دەبێ بڕوانامەی ئامادەیی یان هەر بڕوانامەیەکی دیکەی هاوتەریبی (معادل) ئەوەی هەبێ.
- نابێ پێشتر لەبەر تاوان و کاری ئابڕوبەر و نەپاراستنی ئەمانەت حوکم درابێ.
- نابێ لە یەک کاتدا سەرنووسەری وێبسایتێکی ئەلکترۆنی دیکەی بێ.
- گەر داواکاری مۆڵەت کەسێکی سروشتی بوو یان کۆمپانیای تایبەتی کەسێک بوو، دەتوانێ خۆی وەک سەرنووسەری وێبسایتە ئەلکترۆنییەکە دەستنیشان بکات.

مادەی (8):
لەکاتی بەتاڵ بوونی پۆستی سەرنووسەر یان لەدەستدانی یەکێک لەو

مەرجانەی کە لە مادەی (8)دا هاتووە، دەبێ خاوەنی ماڵپەڕەکە لە ماوەی شەش مانگدا کەسێکی دیکە وەک سەرنووسەری وێبسایتەکە لە جێگەی دابنێ کە هەمان مەرجەکانی سەرنووسەری تێدا بێت، لەو ماوەیەشدا خۆی بەرپرسە لە وێبسایتەکە.

مادەی (9):
خاوەنی وێبسایت بۆی هەیە وێبسایتەکە بفرۆشێ یان دەست بەرداری ببێ بۆ کەسێکی دیکە بەبێ وەرگرتنی رەزامەندی سەندیکا، بەومەرجەی ئەوکەسە هەمان ئەو مەرجانەی تێدا بێ کە لەم یاسایەدا هاتووە.

مادەی (10):
هەر گۆڕانکارییەک لە دەمین یان سەرنووسەری وێبسایتەکەدا هات، دەبێ خاوەنی وێبسایت لە ماوەی مانگێکدا سەندیکا لە گۆڕانکارییەکان ئاگادار بکاتەوە.

مادەی (11):
سەرنووسەری وێبسایت یان خاوەنی ئەکاونت و لاپەڕەی تۆڕە کۆمەڵایەتییەکان بەرپرسە لە ناوەڕۆکی ئەو بابەتانەی بڵاویدەکەنەوە. دەبێ بەبێ بەرامبەر راستکردنەوە و وەڵام و بەدرۆخستنەوەکان لای خۆیان بڵاوبکەنەوە کە لە لایەن ئەو کەسایەتیە راستەقینە و مەعنەویی و دامودەزگا حکومی و ئەهلیانەی ناویان هاتبێ یان ناڕاستەوخۆ تۆمەتبارکرابن. وەڵامەکان دەبێ لەو کاتەدا بڵاوبکرێتەوە کە خاوەن سکاڵا داوای دەکات و دەبێ راستکردنەوە و وەڵام و بەدرۆ خستنەوەکە لە هەمان شوێن و بە هەمان زمان و هەمان قەبارە بڵاوبکرێتەوە کە بابەتە سکاڵا لێکراوەکەی تێدا بڵاوکراوەتەوە.

مادەی (12):
هەموو ئەو وێبسایت و ئامرازە میدیاییە ئەلکترۆنیانەی کە ئەم یاسایە دەیانگرێتەوە نابێ بە هیچ شێوەیەک ئەو بابەتانە بڵاوبکەنەوە کە بەپێی بڕگەکانی (2) و (4) مادەی چوارەمی یاسای ژمارە (3)ی ساڵی 2006 تایبەت بە بەرەنگاربوونەوەی تۆقاندن (تیرۆر)دا بە تاوانی تۆقاندن هاتوون.

مادەی (13):
جگە لەو سزایەی کە لە مادەی (13) هاتووە، دادگاکان بەپێی بڕگەی (دووەم)ی مادەی شەشەمی یاسای ژمارە (35)ی 2007 یاسای رۆژنامەگەری کوردستان سزای سەرپێچیکەران دەدات.

مادەی (14):
دادوەر بۆ ئامادەبوونی نوێنەری سەندیکای ڕۆژنامەنووسانی کوردستان مافی لێکۆڵینەوەی لەسەر ئەو تاوانانە هەیە کە لەم یاسایەدا هاتووە.

مادەی (15) مافەکان:
میدیاکارانی میدیای ئەلکترۆنیی، سەرەڕای ئەوەی هەمان ئەو مافانەی ڕۆژنامەنوسانیان هەیە کە بەپێی یاسا بەرکارەکانی هەرێم بۆیان فەراهەمبوە، ئەم مافانەی خوارەوەشیان بۆ دەستەبەرە:

1. مافی ئاشکرانەکردنی پاسەوردی تایبەت بە وێبسایتەکانیان
2. مافی پاراستنی ئامێرەکانیان لە رادەر (التنصت) و هاککردن.

مادەی (16): سزاکان
هەرکەسێك پێلاماری میدیاکاری ئەلکترۆنیی بدات، یان دەستدرێژیی جەستەیی بکاتە سەر، یاخود سوکایەتیی پێبکات، وەك ئەوە وایە سوکایەتیی و دەستدرێژیی کردبێتە سەر فەرمانبەرێکی میریی.

خاوەنی وێبسایت سزا دەدرێت بە غەرامەکردنێك کە لە 300 سێسەد هەزار دینار کەمتر نەبێت و لە 500000 پێنجسەد هەزار دینار زیاتر نەبێت، گەر سەرپێچی مادەی (11)ی ئەم یاسایەی کرد. گەر هەر بەردەوامیش بوو، مۆڵەتە تۆمارکراوەکەی هەڵدەوەشێتەوە.

خاوەنی وێبسایت سزا دەدرێت بە غەرامەکردنێك کە لە 500 پێنجسەد هەزار دینار کەمتر نەبێت و لە 1000000 ملیۆنێك دینار زیاتر نەبێت، ئەگەر:
یەك: سەرپێچیی مادەی (10)ی ئەم یاسایەی کرد.
دوو: پێش تەواوکردنی لێکۆڵینەوە (تحقیق)ی دادگا، وردەکاریی لێکۆڵینەوەکەی بڵاوکردەوە.

سێ: سەرپێچیی مادەی (9)ی ئەم یاسایەی کرد. سەرەڕای ئەوەی ئەگەر هەر بەردەوام بوو لەسەر سەرپێچییەکردنی ئەم مادەیە، مۆڵەتە تۆمارکراوەکەی هەڵدەوەشێتەوە و ناتوانێت تاکو ماوەی (3) سێ ساڵ، خاوەندارێتیی “وێبسایت” بکات.

سەرنووسەری “وێبسایت”، یان خاوەنی ئەکاونت و لاپەڕە فەرمییەکانی تۆڕە کۆمەڵایەتییەکان، سزا دەدرێن بە غەرامەکردنێك کە لە 1000000 ملیۆنێك دینار کەمتر نەبێت و 5000000 پێنج ملیۆن دینار زیاتر نەبێت، ئەگەر ناوی کەسێکیان زڕاند، یان سوکایەتییان پێکرد، یاخود

هەڕەشەیان لێکرد، یان پێشێلی یەکێك لە مەرجەکانی نێو مادەی (12)ی ئەم یاسایەیان کرد. ئەگەر هەر بەردەوام بوون، تۆمارکردنەکەیان هەڵدەوەشێتەوە و ئەکاونت و لاپەڕە فەرمییەکەیشیان دادەخرێت.
لە کاتی بڵاوکردنەوەی مادەیەکی میدیایی دا، کە بە پێی خاڵەکانی (2) و (4)ی "مادەی چوارەم"ی "یاسای ژمارە (3)ی ساڵی 2006 یاسای بەرەنگاربوونەوەی تەقاندن (تیرۆر) لە هەرێمی کوردستان- عیراق" بە تاوانی تەقاندن هاتوون و قەدەغەکراون، سەرنووسەری "وێبسایت" و خاوەنی ئەکاونت و لاپەڕەکانی تۆڕە کۆمەڵایەتییەکان، سزاکانی هەمان ئەو یاسایە دەیانگرێتەوە.

مادەی (17):
هەر تاوانێک کە لەم یاسایەدا هاتووە گەر لە ماوەی سێ مانگ لە بڵاوکردنەوەیدا لە لایەن داوکاری گشتی یان کەسی زیان لێکەوتووەوە سکاڵای لەسەر بەرز نەکرایەوە بەکۆتایی هاتوو دادەنرێ.

مادەی (18):
هەموو ئەو وێبسایت و ئامرازی میدیا ئەلکترۆنیانەی کە لە مادەی (5)ی ئەم یاسایەدا هاتووە، دەبێ لە ماوەی ساڵێک (سێ مانگ) دوای کارابوونی ئەم یاسایە لە سەندیکا خۆیان تۆمار بکەن.

مادەی (19):
حکومەت بەرپرسە لە فەراهەمکردنی پشتیوانی بۆ میدیا ئەلکترۆنییەکان و ئەو کەسانەی کاریان تێدا دەکەن و ڕەچاوی بڕگەکانی ئەم یاسایە دەکەن، دەبێ کارئاسانیان بۆ بکات بۆ ئەوەی دەستیان بە نوێترین تەکنەلۆژیا و ئامێرەکان و تۆڕە پێشکەوتووەکانی ئینتەرنێت رابگات.

مادەی (20):
کار بە هیچ یاسایەک ناکرێ کە لە گەڵ حوکمەکانی ئەم یاسایەدا ناکۆک بێ.
مادەی (21): لەسەر ئەنجومەنی وەزیران و لایەنە پەیوەندیدارەکان حوکمەکانی ئەم یاسایە جێبەجێ دەکەن.

مادەی (22):
ئەم یاسایە لە ڕۆژی بڵاوبوونەوەی لە ڕۆژنامەی فەرمی (وەقایعی کوردستان) کاری پێ دەکرێت.

هۆیەکانی دەرچواندنی ئەم یاسایە:
ڕۆژ بەڕۆژ میدیای ئەلکترۆنی لە کۆمەڵگەی کوردستان و نێودەوڵەتیدا ڕۆڵ و کاریگەرییەکانی زیاتر دەبیت و ئامرازێکی گرنگ و سەکۆیەکی

فراونی پەیرەوکردنی ئازادی وخستنەرووی بیرورا جیاوازەکان و گواستنەوەی هەواڵ زانیارییە، پێشکەوتنی بەردەوامی تەکنەلۆژیای پەیوەندییکردن و زانیاری دەرفەتێکی لەباری بە هەموو کەسێک رەخساندووە، بەئاسانی دەستیان بە تۆرەکانی ئێنتەرنێت و پێگە ئەلکترۆنییەکان و سۆشیال میدیا رابگات، میدیای ئەلکترۆنی لەیەک کاتدا دەتوانرێ وەک کەناڵێکی (بینراو و بیستراو ونووسراو) بەکاربهێنرێ، بۆیە لەبەر گرنگی و کاریگەرییەکانی ئەم جۆرە میدیایە بەسەر کۆمەڵگا و لەپێناو رێکخستنی بواری میدیای ئەلکترۆنی دروست، ئەم یاسایە دانرا.

- ئەم پرۆژە یاسایە لەلایەن راوێژکارانی لیژنەی رۆشنبیری و وەرزش و لاوان و کۆمەڵەی مەدەنی (مەجید ساڵح و تارق جەوهەرسارەمی) بەسوود وەرگرتن لە ئەزموونی چەندین ولاتی عەرەبی وناوچەیی ونیودەولەتی ئامادەکراوە.